

BOEKAANKONDIGINGEN.

The organs of internal secretion, their diseases and therapeutic application. A book for general practitioners by IVO GEIKIE COBB. BALLIÈRE, TINDALL and COX. London 1917. Prijs 5 sh..

De verrichtingen der organen van inwendige afscheiding en haar onderlinge samenhang geven dagelijks aanleiding tot nieuwe vraagstukken. Van overzichtelijke literatuur kan heden voor den physioloog of wetenschappelijken clinicus geen sprake zijn; doch de practicus stelt andere eischen en goed kan men zich voorstellen, dat juist op zulk een moeilijk gebied deze laatste gebaat is door elk beknopt helder overzicht, dat hem aangeboden wordt. Bovengenoemd werkje van GEIKIE COBB vult deze behoefte aan. Volgens de inleiding wil het niet meer zijn dan het is, namelijk een korte uiteenzetting voor geneesheeren met een drukke praktijk van de organen van inwendige afscheiding onder normale en pathologische omstandigheden. Tevens een opwekking voor geneeskundige toepassing van verschillende hormonen en extracten van organen. Nu rijst wel onwillekeurig de vraag, of een geneesheer, wiens kennis der organen van inwendige afscheiding in hoofdzaak zou berusten op de lezing van dit vlot en aardig, maar toch vrij oppervlakkig geschreven boek — moet gaan grabbelen in den grooten voorraad hormonen, welke resultaten zoo aanlokkend door GEIKIE COBB worden voorgesteld. Maar vergeten wij niet, dat de schrijver in elk hoofdstuk naar literatuur verwijst in bekende handboeken en tijdschriften, waarbij, zooals te verwachten was, met het Duitsch wel zeer stiefmoederlijk wordt omgegaan, maar toch VON NOORDEN en natuurlijk BIEDL niet worden gemist.

Achtereenvolgens worden de verschillende organen van inwendige afscheiding behandeld, waarbij telkens gewezen wordt op onderlingen samenhang of onderlinge antagonistische werking, waaraan dan onmiddellijk de bespreking der hormonen en hun geneeskrachtige werking wordt vastgeknoopt. Het doet eenigszins vreemd aan, voortdurend de ziekte van BASEDOW als „GRAVE's disease" vermeld te zien. GRAVE zou vijf jaar vóór BASEDOW de ziekte te Dublin beschreven hebben. Juist in dit hoofdstuk over hyperthyreoidisme leert men in den schrijver een geneesheer kennen, die zorgvuldig de lichamelijke en psychische afwijkingen zijner patiënten bestudeert. Hier wordt ook de aandacht gevestigd op de niet zelden voorkomende onstandvastigheid van de functie der schildklier, hetgeen afwisselend een overmatige of een gebrekkige afscheiding ten gevolge heeft, waarmede men bij de behandeling rekening moet houden. Ook de functie der hypophysis schijnt somtijds aan een dergelijke wankelbaarheid onderhevig te zijn. In het bijzonder wordt verder door GEIKIE COBB gewezen op zeer lichte veranderingen in één of meer organen van inwendige afscheiding, welke op den langen duur tot ernstige afwijkingen van gewrichten, vaatstelsel, tractus intestinalis enz. kunnen leiden, en wellicht door een bijtijds toegepaste be-

handeling kunnen vermeden worden. Uitgezonderd de behandeling met schildklier-, bijschildklier- en hypophysis-praeparaten is de therapie wel het zwakste deel van hetgeen GEIKIE COBB in dit boekje geeft. En hoe ware het bij de tegenwoordige kennis ook anders te verwachten? Al geldt ook voor de meeste hormonen de zwartgallige opmerking van zekeren geneesheer niet meer, „dat men bij de toediening van geneesmiddelen een stof brengt, waarvan men niets weet, in een lichaam, waarvan men nog minder weet”, toch kunnen de pankreas- en leverextracten, door GEIKIE COBB aangeprezen, de kritiek niet doorstaan. Als men bijv. het plan van HARROWER (wiens handboek voor een niet gering deel ten grondslag ligt aan 'schrijvers besprekingen) volgt, en bij glycosurie eerst een maand lang begint met de toediening van pankreaspraeparaten en dan, als er geen baat is, het eens gaat probeeren met leverpraeparaten — krijgt men wel nog een droevigen indruk van de behandeling met hormonen. Trouwens ook de schrijver zelf legt elders zijn geestdriftigen uitingen wel eens den remschoen aan en komt op tegen de dikwijls onlogische toepassing van verschillende extracten en organen.

Voor zoover men er geen grootere verwachtingen aan stelt, dan door GEIKIE COBB zelf is bedoeld, zal menigeen met genoegen het boekje lezen. Behalve het hoofdstuk over de schildklier bevat ook dat over de hormonen van den tractus intestinalis voor den practicus niet onbelangrijke opmerkingen. Eigenaardig treft in deze nieuwerwetsche beschouwingen over hedendaagsche geneesmethoden de ouderwetsche doseering in drachmen en andere oude medicinale gewichten, welke nog in de Engelsche praktijk in zwang blijkt te zijn.

M. A. VAN HERWERDEN.

Bakteriologische Nährboden-Technik von KAHLFELD und WAHLICH. URBAN und SCHWARZENBERG. Berlin-Wien 1916. Prijs 2.80 mark.

Van dit boekje valt weinig bijzonders te zeggen. De schrijvers — resp. amanuensis aan het Instituut „Robert Koch” en laborant aan het Laboratorium für Kriegschemie des Kaiser Wilhelm-Instituts —, mannen van de praktijk dus, geven een overzicht van de methoden tot bereiding van voedingsbodems, kleurstoffen enz., terwijl verder al hetgeen in een bacteriologisch laboratorium te pas komt, een eenvoudige bespreking vindt. Het boekje draagt den stempel der routine; het geeft feitelijk een beschrijving van de plichten van het laboratorumpersoneel, en is dan ook bestemd om daarvoor als raadgever te dienen. Dat het ook den bacteriologen als zoodanig diensten zou bewijzen, zooals de schrijvers meenen, klinkt een weinig aanmatigend; daartoe is het boekje te oppervlakkig geschreven en vooronderstelt het te weinig begrip van de beteekenis der beschreven verrichtingen. SCHIEMANN, de assistent van het Instituut „Koch”, die het voorwoord schrijft, meent ook, dat het boekje waardeering verdient van de zijde der collega's van de schrijvers en van de bacteriologen in zooverre, als het hun diensten kan bewijzen bij